

PSIHOLOGIA ORDINII. PSIHOLOGIA CUANTIC

Trei teme fundamentale:

probabilitatea cuantic , modelul fiin ei popperiene,
m sur toarea

TEMA 1

PROBABILITATEA CUANTIC

- Vom defini probabilitatea cuantic drept o probabilitate a incertitudinii, specific sistemelor deschise i departe de echilibru, care se supun, în mod fundamental, teoriei incompletitudinii a lui Goedel, potrivit c reia un sistem nu poate fi în acela i timp i complet i coerent. Aplica ia ei cea mai evident este la individ ca sistem complet dar incoerent.
- Completitudinea rezult din caracterul dual al Fiin ei umane. O dualitate a ezat pe suportul celor dou catene ale codului genetic numite de filozofi catena sensului i catena anti-sensului uman i al sferei cerebrale compus din dou emisfere: emisfera stâng , considerat emisfera masculin i emisfera dreapt , apreciat ca fiind emisfera feminin .
- Datorit acestui tip de structur formele de existen ale individului sunt forme de co-existen . Binele co-exist cu R ul, Adev rul co-exist cu Minciuna, Via a co-exist cu Moartea, Normalitatea co-exist cu Anormalitatea.
- Forma de co-existen este de tip suprapus, prin suprapunerea existen elor realizându-se super-pozi ii. Este o stare cuantic , generatoare de incertitudine. Suprapunerea Vie ii cu Moartea genereaz incertitudinea privind durata de via a unui individ. Genereaz , de fapt, angoasa mor ii. Astfel este posibil ca un individ s moar înc de la na tere, s tr iasc în acord cu speran a de via absolut a speciei, ori s moar , de fapt, în orice clip , la orice vârst . Ra ionamentul este valabil pentru oricare dintre formele de co-existen specific manifest rii umane.

- În condiții de normalitate, individul se manifestă doar prin una din cele două forme de co-existență, în acord cu legea asimetriei. Dar manifestarea activă printr-o formă nu anulează existența celeilalte forme care rămâne în stare latentă ca posibilitate de răspuns. Conform legilor cuanticii, un sistem trebuie înțeles și evaluat nu doar prin proprietățile efective, ci și prin potențialul latent. Astfel, un individ care se manifestă într-o acțiune printr-o formă de comportament pe care îl putem evalua ca onest, prin prisma teoriei probabilității cuantice va fi judecat ca probabil onest, posibil neonest.
- Incoerența rezultă tocmai din caracterul co-existent al existenței. Gradul de incoerență se întinde pe o plajă largă, de la o incoerență nesemnificativă la starea de entropie maximă (haos). Cu cât raportul dintre formele de co-existență este mai asimetric, în favoarea uneia din cele două părți co-existente, cu atât incoerența este mai redusă. Cu cât acest raport tinde mai mult spre simetrie, spre punctul de maxim 0,5 (când cele două forme de co-existență sunt egale) cu atât mai mult incoerența împinge sistemul la marginea haosului.
- O problemă extrem de dificilă este aceea de a măsura cât bine există în intenția de bine exprimată de un individ printr-un răspunsul său la mediul exterior și cât rău există în acest bine. Are acest răspuns o relativă constanță ori este un răspuns instabil?
- *Caracterul co-existent al existenței umane, dualitatea Ființei umane ca și în alegerea Ființei umane în Sensul timpului, adică în alegerea existenței umane ca un proces supus unor transformări continue, de la clipă la clipă, de natură biologică, morfologică, psihică etc., obligă la o revizuire a teoriei probabilității aplicată, în special, la individ.*
- Astfel, ideea de frecvențialitate capătă nuanțe, unele foarte subtile, atunci când o aplicăm la produsele sistemului psihic aparținând unui individ. Frecvențialitatea presupune o mulțime de răspunsuri de același fel care se încadrează într-o serie. În

probabilitatea clasic o serie de o sut de r spunsuri de acela i fel conduce la concluzia c i urm torul r spuns va fi de acela i fel precum zece anterioare. Pe această baz , pe care, desigur, noi am prezentat-o în forma ei cea mai simpl , se elaboreaz , în prezent, prognoze privind comportamentul viitor, într-un sistem de referin dat, al unui sistem deschis i departe de echilibru, cum este omul. Foarte multe dintre aceste prognoze dau gre . Iar explica ia const în neîn elegerea sau în ignorarea caracteristicilor specifice Fiin ei umane, respectiv a dualit ii acesteia, a formelor de co-existen suprapus (cuantic) i a timpului ca factor organizator al sistemului psihic.

- Dualitatea Fiin ei umane, co-existen a suprapus plaseaz , de fapt, fiecare r spuns din cele anterioare sub semnul incertitudinii. Seria de o sut poate continua, dar, în realitate, poate i s fie întrerupt oricând, dup cum putea s fi fost, deja, întrerupt dup doar trei sau cinci r spunsuri de acela i fel. Seria de o sut , luat ca exemplu, este, astfel, doar o întâmplare i nu o necesitate.
- Timpul ca factor organizator al vie ii individului, ca i dualitatea structural a acestuia, acord specificitate ideii de repetabilitate. Discutând la modul general, individul este i nu este repetabil. De fapt, de la o clip la alta, sub anumite aspecte, individul nu este acela i. Neurofiziologii demonstreaz , indubitabil, c structura creierului se schimb permanent. Exist un joc continuu al sinapselor neuronale, un joc brownian, de cele mai multe ori incon tinent, de motive, gânduri, impresii. Bineîn eles, acela i lucru îl putem spune i despre structura somatic , dar obiectul nostru de studiu este configura ia psihic care comport un grad de dinamism mult mai ridicat i mai aleatoriu. De aceea, chiar dac r spunsurile sunt identice, individul care a dat r spunsurile respective nu este identic de la o clip la alta. El nu este repetabil, având în vedere c timpul este ireversibil, i tocmai această irepetabilitate genereaz incertitudinea, pe care o putem numi incertitudinea clipei. Clipa este incert . Iar clipa este cuanta timpului.

- Putem, desigur, vorbi despre repetabilitatea individului Ca Ființă în sine. Individul cunoaște trei dimensiuni ale personalității sale: personalitatea consecventă, personalitatea atitudinală și personalitatea situațională. Personalitatea consecventă este tiparul fundamental care garantează individualitatea, într-un anumit fel, unicitatea individului. Într-un mod mai vizibil ori mai estompat, ea acompaniază întreaga existență de la naștere la moarte, imprimându-i individului o predispoziție înnscută în ceea ce privește orientarea și adaptarea acestuia la realitatea exterioară. O predispoziție transmisă prin gene și moștenită de la unul sau de la mai mulți descendenți situați pe harta arborelui sau genealogic. Un mod anumit de a selecta stimulii din realitate precum și un mod particular de a răspunde la acești stimulii, pe baza unor motivații, idei, idealuri aflate în acord cu predispoziția înnscută. Personalitatea atitudinală semnifică un mod de adaptare conjunctural, și cu o relativă durată în timp față de stimulii diferiți, pe baza unei predispoziții achiziționate, tocmai din nevoia de adaptare la realități cu un anumit grad de particularitate în raport cu realitatea generală. Personalitatea atitudinală dezvoltă abilități, motivații, gânduri, aspirații noi, prin comparație cu motivațiile, abilitățile, ideile pe care individul le posedă conform cu predispoziția înnscută. În baza personalității atitudinale individul poate dezvolta atitudini diferite față de stimulii diferiți, iar aceste atitudini pot sau nu să coincidă cu personalitatea consecventă a individului. Personalitatea situațională are o bază instinctivă, răspunsurile personalității situaționale sunt, de fapt, reacții generate de predispoziții formate ad-hoc. Sunt reacții determinate de motivații, idei, gânduri de moment și care au o durată relativ scurtă. Problema care se pune este: care din aceste trei dimensiuni este implicat într-un răspuns dat al individului? Sunt motivațiile, ideile, gândurile individului de natură înnscută, achiziționate (elaborate) ori sunt pur și simplu întâmplătoare? Implică individul în două sau mai multe răspunsuri identice același tip de personalitate? Ori este posibil

ca r spunsul 1 i 2 s fie identice, dar în primul caz individul s se fi comportat prin personalitatea consecvent , iar în al doilea caz prin personalitatea atitudinal ori situa ional ? Dincolo de aceste întreb ri, vom remarca existen a unei concuren e între motivele apar inând celor trei dimensiuni ale personalit ii individului, o concuren care spore te starea de incertitudine proprie manifest rii umane. Dacă prin personalitatea consecvent individul se repet de-a lungul întregii sale existen e, prin personalitatea atitudinal i mai ales prin personalitatea situa ional el este mereu nerepetabil.

- Cum trebuie în eleas , în acest caz, frecven ialitatea? Din perspectiva în elegerii individului ca fiind i repetabil (prin personalitatea sa consecvent), putem aprecia c o serie de r spunsuri de acela i fel semnific o frecven ialitate, în sensul probabilit ii clasice. Doar c , o abordare a unei serii de r spunsuri umane doar prin acest aspect este incomplet i neadecvat caracteristicilor sistemului psihic. Pentru c individul este în acela i timp i nerepetabil. De aceea el trebuie privit atât ca un eveniment cu frecven ialitate, cât i ca un eveniment singular. O serie de evenimente de acela i fel trebuie în eleas în cadrul unit ii frecven ialitate-atractor. Atractorul este, cel mai probabil, efectul personalit ii situa ionale, dar este posibil s fie generat i de personalitatea atitudinal . Reprezint o motiva ie sau o idee sau un gând sau altceva, cum ar fi, de exemplu, o reac ie de indignare ori de mirare, care întrerupe, imprevizibil, frecven ialitatea, determinând atingerea de c tre aceasta a st rii de satura ie. Atractorul poate provoca în orice clip , în orice moment, întreruperea seriei. Tocmai de aceea, în cazul sistemului deschis i departe de echilibru, a a cum este individul, frecven ialitatea nu mai poate juca rolul pe care i-l atribuie probabilitatea clasic . Atribuindu-i acela i rol, ea poate deveni o surs important de eroare.
- Reevaluarea rolului frecven ialit ii oblig i la reevaluarea conceptelor de probabilitate i posibilitate, concepute ca dou categorii de sine st t toare cu legi

i dinamic proprii. Probabilitatea reprezintă potențialitatea de manifestare a unui eveniment. O potențialitate probabilă aduce evenimentul în pragul exprimării. Aceasta înseamnă că probabilitatea conferă potențialului o forță suficient de mare pentru ca acesta să se manifeste. Posibilitatea înseamnă doar potențialitate propriu-zisă. Dacă probabilitatea are o forță dinamică relativ mare, posibilitatea are o forță dinamică redusă, dar este un potențial implicit, un vis ascuns, de a deveni probabilitate. Frecvențialitatea poate conferi unui eveniment o forță dinamică necesară pentru ca acesta să fie un eveniment probabil, aflat în pragul manifestării. Atractorul, spre deosebire de frecvențialitate, se manifestă asupra posibilității, în eleas în sensul ei general. El este o frecvențialitate comprimată în timp. El comprimă timpul. Dacă frecvențialitatea înseamnă evenimente de același fel repetate într-o unitate de timp mare, atractorul înseamnă o repetiție concentrată cu o viteză uriașă, uneori depășind viteza luminii, într-o unitate de timp mică, astfel încât evenimentul aflat în stare latentă să devină probabil situându-se pe pragul manifestării. Atractorul este un motiv dintr-o gamă foarte largă de motive variate, aflat în opoziție cu motivul care a garantat constituirea unei frecvențialități. Frecvențialitatea conduce la achiziționarea unei anumite predispoziții, a unei obișnuințe. Atractorul este o expresie a proverbului: orice învățare are și dezvăluire. El reprezintă, într-o serie, excepția care, în acord cu probabilitatea clasică, confirmă regula. Potrivit probabilității cuantice această excepție, rezultat al atractorului, nu confirmă regula, ci o pune la încercare.

- Se impune o concluzie: pe seama frecvențialității, aplicat la un sistem viu, deschis și departe de echilibru, nu putem, indiferent de gradul de perfecțiune a aparatului matematic construit pentru a susține concluzia rezultat din frecvențialitate, prognoza, fără riscul de a greși, un comportament viitor, ca o continuare a liniei reprezentate de seria luată ca sistem de referință.

- Continuarea liniei presupuse de frecvențialitate este amenințată de atractor. Astfel, prognoza este incompatibilă cu legile probabilității clasice. În spiritul probabilității cuantice este necesar ca proprietatea care se profilează ca manifestare să fie evaluată în diada cu posibilitatea rmas în stadiul de potențial.
- Cuplul probabilitate-posibilitate cunoaște o desfășurare graduală. Probabilitatea de certitudine performant se asociază cu posibilitatea relativ imposibilă. Probabilitatea de certitudine garantată cu posibilitatea imprevizibilă. Probabilitatea de certitudine limită cu posibilitatea surprinzătoare. Probabilitatea de incertitudine cu posibilitatea nesurprinzătoare. Probabilitatea de risc cu posibilitatea așteptată. Iar probabilitatea de haos cu posibilitatea de haos (de tip: oriunde, oricând, oricum, conform cu principiul nedeterminării formulat de Heisenberg). Acest aspect obligă la un alt mod de analiză a liniei de frecvențialitate decât cel folosit în statistica clasică. Este posibil ca un subiect să răspundă onest de zece ori la rând. Dar în cazul răspunsului 1, raportul dintre probabilitate-posibilitate să fie fost: probabilitate de certitudine garantată -posibilitate imprevizibilă. În cazul răspunsului 2: probabilitate de risc-posibilitate așteptată (s-a aflat, deci, la un pas de a fi neonest). În cazul răspunsului nr. 3 raportul s-a constituit în diada: probabilitate de certitudine performant -posibilitate relativ imposibilă. În cazul răspunsului 10: probabilitate de certitudine limită -posibilitate surprinzătoare. Conform legii asimetriei, de fiecare dată răspunsul a fost de tip onest. Dar evoluția răspunsurilor a fost neliniară. Tentativa răspunsului neonest a fost, la rândul-i, în unele situații, ridicată. Ceea ce înseamnă că în cazul probabilității cuantice, ceea ce contează referitor la momentul următor, nu este neapărat frecvențialitatea, ci raportul dintre probabilitate și posibilitate în momentul prezent. Este drept că analiza, în spirit cuantic, a curbei neliniare a frecvențialității, ne poate indica o anumită formă generală de manifestare a subiectului, o anumită ciclicitate care să ne sugereze ciclicități comportamentale.

- Dacă analizăm atent și în spiritul legii cercurilor concentrice, vom observa că, în fiecare r-spuns, există un soi de frecvențialitate, independent, pe de o parte, oarecum, de frecvențialitatea care garantează realizarea seriei. Pe de altă parte, prezența acestei forme de frecvențialitate se înscrie în legea relației dintre sistem și subsisteme, în care frecvențialitatea seriei joacă rolul de sistem. Frecvențialitatea proprie unui r-spuns izolat este de natură calitativă, iar rezultatul ei îl constituie realizarea principiului asimetriei. De exemplu, în situația: probabilitate de certitudine limită de a fi onest – posibilitate surprinzătoare de a fi neonest, probabilitatea este consecința unei anumite forme de frecvențialitate care a conferit evenimentului forța de a fi probabil, un soi de frecvențialitate guvernat de principiul asimetriei. Asimetria este, astfel, un alt factor, în afara frecvențialității gândite în spiritul probabilității clasice, care garantează manifestarea.
- În ceea ce privește anticiparea momentului t_2 , pornind de la momentul t_1 , un rol important îl joacă aezarea momentului t_1 într-o matrice spațio-temporală a momentului t_2 . Această matrice pune în evidență dinamica raportului dintre probabilitate-posibilitate în funcție de anumite coordonate temporale date.
- În concluzie: Din punctul de vedere al POPQ teoria probabilității cuantice postulează că :
 1. Individul este o ordine cuantică, datorită structurii sale duale; această formă de co-existență este de natură suprapusă (cuantică), fiind guvernată de principiul incertitudinii.
 2. Orice produs al psihicului uman, dar mai cu seamă produsele de tip comportament, poartă amprenta acestei incertitudini, care este de origine cuantică.
 3. O serie de r-spunsuri de același fel poate să creeze imaginea unui comportament constant și cu o probabilitate relativ ridicată de manifestare.
 4. În realitate, fiecare r-spuns în parte s-a aflat (se află), ca principiu, sub semnul incertitudinii, iar

constituirea unei serii este o întâmplare și nu o necesitate.

5. Înaintea fiecărui răspuns universul psihic al individului cunoaște o configurație de tip probabil-possibil, din care rezultă un grad de certitudine/incertitudine exprimat în termeni de probabilitate, în manifestarea răspunsului.
6. Probabilitatea unui răspuns în sine, judecat independent și în afara seriei, este dată de forța sistemului psihic de a constitui, indiferent pe ce criterii, principiul asimetriei.
7. Putem, a adă, discuta despre o probabilitate aparentă, presupusă de frecvențialitate, și despre o probabilitate reală, susținută de principiul asimetriei.
8. Unul din aspectele care diferențiază probabilitatea cuantică de probabilitatea clasică se referă la faptul că, din punctul de vedere al probabilității cuantice un eveniment este evaluat ca probabil-possibil chiar și în momentul manifestării sale, ca prezent și nu doar ca viitor. În sens cuantic, momentul de pre-manifestare și momentul de manifestare sunt complementare. Astfel, despre un individ care se manifestă onest vom spune că este probabil onest-possibil neonest. Individul este măsurat și apreciat ca probabil în faza de pre-manifestare, atunci când un eveniment întrunește toate condițiile pentru a fi probabil, dar, odată exprimat evenimentul, el rămâne tot probabil sub aspectul manifestării și posibil sub aspectul potențialului evenimentului respectiv.
9. Stabilirea unei prognoze se realizează pe seama probabilității reale, adică a stării cuplului probabilitate-possibilitate în momentul măsurării.
10. Aceasta presupune determinarea, din perspectiva timpului viitor, a dinamicii raportului dintre probabilitate și posibilitate.
11. Astfel probabilitatea cuantică reprezintă un instrument de gestionare a incertitudinii.

Determinarea raportului probabilitate–posibilitate, din perspectiva timpului viitor, se bazează pe construirea unei matrice spațio-temporale, în fond, o formă de scenariu, care pune în evidență tendințele probabile-posibile.

12. Probabilitatea cuantică nu permite prognozarea comportamentului viitor, pe baza analizei seriei. Prognoza cuantică, plecând de la ideea de incertitudine, proprie unui sistem deschis și departe de echilibru, în care formele de co-existență sunt forme suprapuse, se realizează prin construirea unei realități virtuale, dar bazată pe elemente reale, care provoacă simțul de anticipație al individului.